

Berlinfrågan

Mot bakgrunden av den nya och försonliga östpolitik, som den västtyske regeringschefen Willy Brandt försökt föra, sammanträdde i april representanter för de fyra stormakter, som kontrollerar Berlins status, för att diskutera Berlinfrågan. Det blev ett mycket lärorikt möte.

Man kom överens om att tills vidare hålla förhandlingsprotokollen hemliga. Respektive regeringar skulle få tid att studera de önskemål, som framförts vid sammanträdet. Omedelbart därefter offentliggjorde den polska tidningen »Zycie Warszawy» vad den sovjetiske delegaten Abrassimov påstods ha yrkat. Eftersom en tidning i ett kommunistiskt land omöjligt kan tänkas ha handlat så annat än på uppdrag, bröt en av parterna ensidigt överenskommelsen. Avsikten var uppenbar. De ryska förslagen var så kontroversiella, att de omedelbart sköt in en kil mellan västmakterna och regeringen Brandt. Om den senare godtog dem, försvagades de förras ställning. Om västmakterna var villiga att diskutera de ryska önskemålen, gjorde sig Brandt omöjlig bland sina egna och gentemot oppositionen.

Det mest uppseendeväckande av de ryska förslagen gick ut på att den fyrmaktskontroll, som för närvarande gäller för hela Berlin och som innebär, att Sovjetunionen kontrollerar Östberlin och de tre andra makterna gemensamt Västberlin, skulle överflyttas till att gälla endast sistnämnda del av staden. Ryssarna skulle alltså flytta in också väster om muren, man kan tänka sig med vilket resultat!

Detta skulle vidare ske utan någon som helst kompensation för de andra kontrollmakterna. Förslaget är naturligtvis oantagligt. Men enligt rysk förhandlingsteknik utgör varje av dem framfört krav, om än så oacceptabelt, en del av förhandlingen och kan för prestige skull ej avföras utan att de får ersättning i något annat resultat.

Möjligheten till ett dylikt skulle kunna tänkas föreligga inom ramen av andra ryska önskemål. Sålunda vill man framtvinga förbud mot att den västtyska förbunds församlingen sammanträder i Berlin och mot att t ex förbunds presidenten eller kanslern i tjänsten besöker staden. Sådana besök anses nämligen vara »provocerande». Ur västtysk synpunkt är tydligen statsbesöken ej alldeles nödvändiga, men de tjänar till att framhäva Västberlins samhörighet med det fria Tyskland och är alltså önskvärda. Andra tvistepunkter rör Västberlins statsrättsliga ställning samt kommunikationsfrågor. På båda dessa områden finns förutsättningar för olika tolkningar av gällande och föreslagna fördrag, och dessutom finns, vilket erfarenheten visat, gott utrymme för östtyska trakasserier.

I försonlighetens tecken gjorde förbundskansler Brandt sitt bästa för att dölja eventuella besvikelser inför de ryska kraven. En talesman för hans regering förklarade, att det ej fanns anledning till pessimism men att förhandlingarna kunde bli långvariga. Förbundskanslern själv uttalade, sannolikt i en något hastig vändning, att i de ryska förslagen fanns posi-

tiva drag. Vilka, frågade man i Tyskland? För dem som endast kände till vad som publicerats var det nämligen uppenbart att Sovjetregeringen brukat, eller missbrukat, hr Brandts ådagalagda försörningsvilja österut för att försöka flytta fram sina egna och samtidigt Östtysklands positioner mot väster. Att Sovjetunionen vill få slut på den fria enklav, som Västberlin ännu utgör mitt inne i ett område som kontrolleras från Moskva, är lätt att förstå. Men för hr Brandt och hans regering vore att öppna också Västberlin för kommunisterna ett alltför högt pris att betala för den nya utrikespolitiken.

Reaktionen mot denna kom också snabbt. Delstatsvalen i Schleswig-Holstein gick regeringen emot, och delvis beror detta med säkerhet på oro för dess handlande i Berlinfrågan. Hr Brandt har försökt att få till stånd en uppgörelse med Sovjetunionen. Han har valfärdat till Polen. Han har fört, men visserligen misslyckats med förhandlingar med Östtyskland. Allt detta har setts med blandade känslor både bland hans egna och inom oppositionen, men inte alldeles utan förståelse. Men skulle han vara med om att förhandla bort Berlin blir hans ställning ohållbar även bland de tyska socialdemokraterna.

Den allra sista utvecklingen i Östtyskland har emellertid kommit hr Brandt till hjälp. Sedan partichefen Ulbricht för-

måtts avgå, tillträdde Erich Honecker – initiativtagaren till Berlinmuren, vilket säger allt om hans hårda kommunistiska linje. Han deklarerade i början av maj att några speciella inomtyska relationer icke existerar. Förbundsrepubliken och DDR är två stater som alla andra. Västtyskland borde ratificera sina fördrag med Sovjetunionen och med Polen, och Berlinfrågan hade ingenting med den saken att göra. För hr Brandt blir det under sådana omständigheter ytterligare meningslöst att göra några medgivanden om Berlin.

Det råder en egendomlig föreställning bland socialdemokrater att de i sin egen skap av marxister, eller som påstådda sådana, skulle ha särskilda förutsättningar att komma till goda uppgörelser med kommunistregimer. Motsatsen är fallet. De framstår i varje fall i Moskva som särskilt misstänkta därför att de registreras som revisionister. Redan för den skull var hr Brandts utgångsläge dåligt. När han dessutom gjort enligt rysk synpunkt opåkallade medgivanden och framträder med försonliga åtbörder har detta tolkats som uttryck för svaghet. Man skall aldrig under några omständigheter räkna med att en kommunistregim möter svaghet med generositet. Tvärtom, den utnyttjas. Detta förhållande har hr Brandt ställts inför i Berlinfrågan: ett skolexempel som vore nyttigt att studera även i andra länder – under förutsättning att där finns regeringar som är villiga att lära.